

ЗАКОН
ЗА ЗАБРАНА НА НЕФЕР ТРГОВСКИ ПРАКТИКИ ВО СИНЦИРОТ НА СНАБДУВАЊЕ
НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ И ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ (*)

ГЛАВА I
ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Предмет
член 1

(1) Со овој закон се уредуваат правила и мерки за спречување на наметнување нефер трговски практики, кои отстапуваат од доброто трговско однесување, се утврдуваат нефер трговски практики во синцирот на снабдување со земјоделски и прехранбени производи со чие наметнување се искористува значителната преговарачка моќ на купувачот во однос на неговите добавувачи и координација помеѓу органите надлежни за спроведување на одредбите од овој закон.

(2) Овој закон се применува на продажба на земјоделски и прехранбени производи каде што добавувачот и купувачот се основани во Република Северна Македонија, или во земјите членки на Европската унија, или во трети земји.

(3) Овој закон се применува и на услугите кои купувачот му ги дава на добавувачот согласно член 5 на овој закон.

(4) Одредбите од овој закон се применуваат на договори за снабдување на земјоделски и прехранбени производи кои се склучуваат согласно условите пропишани во овој закон.

(5) Овој закон не се однесува на односите меѓу добавувачите и потрошувачите.

Значење на поимите
член 2

(1) Одредени поими во смисла на овој закон го имаат следново значење:

1. Земјоделски и прехранбени производи се производи кои спаѓаат во Анекс I од Договорот за функционирање на Европската унија, како и производи кои не се во тој Анекс но се преработени за употреба како храна со користење на производи наведени во тој Анекс;

2. Купувач е секое физичко или правно лице, независно каде е основано, или кое било јавно тело дефинирано со законот, кој купува земјоделски и прехранбени производи; поимот „купувач“ може да опфати група на такви физички и правни лица;

3. Јавно тело значи национални, регионални или локални тела, јавно правни тела или здруженија формирани од една или повеќе такви тела или едно или повеќе такви јавно правни тела;

4. Добавувач е земјоделски производител или кое било физичко или правно лице, независно каде е основано, кое врши продажба на земјоделски и прехранбени производи; терминот „добавувач“ може да вклучува група на земјоделски производители или група на физички и правни лица како што се организации на производители, организации на добавувачи и здруженија на тие организации;

5. Расипливи земјоделски и прехранбени производи се земјоделски и прехранбени производи, кои по својата природа или во фаза на преработка може да станат непогодни за продажба во рок од 30 дена по бербата, производството или преработката.

* Овој Закон се усогласува со Директивата (ЕУ) 2019/633 на Европскиот парламент и на Советот од 17 април 2019 година за нефер трговски практики во односите меѓу претпријатијата во синцирот на снабдување со земјоделски и прехранбени производи, CELEX број 32019L0633

6. **Нефер трговски практики** се договорни одредби и деловни практики кои еднострано се наметнуваат од купувачот кон добавувачот во врска со продажбата на земјоделски и прехранбени производи, користејќи ја неговата значителна преговарачка моќ во однос на добавувачот, спротивно на принципот на добрата волја и чесност, принципот на рамноправност на договорните страни, начело на еднаква вредност на учинокот и добрата деловна практика во производство и/или трговија на земјоделски или прехранбени производи;

7. **Поврзани друштва, односно поврзани претпријатија** се друштва односно претпријатија регулирани со Закон за трговските друштва.

8. **Вкупен годишен приход е** износот на приходот од продажбата на производи и услуги искажан во годишната сметка и во годишниот финансиски извештај, односно билансот на успех, доставен во Централен Регистер на Република Северна Македонија.

(2) Министерот за економија ја донесува Листата на земјоделски и прехранбени производи.

ГЛАВА II ЗНАЧИТЕЛНА ПРЕГОВАРАЧКА МОЌ И НЕФЕР ТРГОВСКИ И ПРАКТИКИ

Значителна преговарачка моќ член 3

(1) Значителна преговарачка моќ, односно нефер трговски практики согласно одредбите од овој закон се јавуваат во врска со продажбата на земјоделски и прехранбени производи преку:

1) добавувачи кои имаат годишен приход не поголем од 2 000 000 евра во денарска противвредност, за купувачи кои имаат годишен приход не поголем од 10 000 000 евра во денарска противвредност;

2) добавувачи кои имаат годишен приход поголем од 2 000 000 евра во денарска противвредност и не поголем од 10 000 000 евра во денарска противвредност, за купувачи кои имаат годишен приход поголем од 10 000 000 евра во денарска противвредност;

3) добавувачи кои имаат годишен приход поголем од 10 000 000 евра во денарска противвредност и не поголем од 50 000 000 евра во денарска противвредност, за купувачи кои имаат годишен приход поголем од 50 000 000 евра во денарска противвредност;

4) добавувачи кои имаат годишен приход поголем од 50 000 000 евра во денарска противвредност и не поголем од 150 000 000 евра во денарска противвредност, за купувачи кои имаат годишен приход поголем од 150 000 000 евра во денарска противвредност;

5) добавувачи кои имаат годишен приход поголем од 150 000 000 евра во денарска противвредност и не поголем од 350 000 000 евра во денарска противвредност, за купувачи кои имаат годишен приход поголем од 350 000 000 евра во денарска противвредност.

(2) По исклучок на став (1) од овој член, одредбите од овој закон се применуваат кога продажбата на земјоделски и прехранбени производи се врши од добавувачи кои имаат годишен приход не поголем од 350 000 000 евра во денарска противвредност, за сите купувачи кои се јавни органи.

(3) Кога купувачот и добавувачот од ставот (1) на овој член е друштво кое има значајно учество во друго друштво, или друштво кое има преовладувачко влијание во зависно од него друштво во согласност со одредбите од Законот за трговските друштва, при пресметувањето на неговиот вкупен годишен приход, купувачот, односно добавувачот се третира како едно друштво, односно претпријатие.

(4) При пресметување на вкупниот приход на претпријатијата од ставот (3) на овој член, не се земаат во предвид износите остварени од продажбата на стоки и давањето услуги помеѓу нив.

**Форма и содржина на договорот за снабдување на земјоделски и прехранбени производи и забрана на нефер трговска практика
член 4**

(1) Договорот за снабдување помеѓу добавувачот и купувачот мора да биде склучен во писмена форма пред испораката на земјоделските или прехранбените производи. Договорот мора да ги содржи сите услови кои се неопходни за регулирање на деловниот однос помеѓу добавувачот и купувачот, како договорните страни, а особено одредби за:

- 1) цената на земјоделскиот и прехранбениот производ и начинот на определување или пресметување на цената;
- 2) квалитетот и видот на земјоделскиот и прехранбениот производ што се доставува до купувачот;
- 3) условите и роковите за испорака на земјоделските и прехранбени производите кои се предмет на договорот;
- 4) условите и роковите за плаќање на испорачани земјоделски и прехранбени производи;
- 5) местото на испорака на земјоделските и прехранбените производи;
- 6) времетраењето на договорот и
- 7) одредби за престанување и раскинување на договорот.

(2) Покрај условите од ставот (1) на овој член, во договорот за набавка мора на јасен и разбирлив начин да бидат утврдени и општите деловни услови помеѓу договорните страни. Општите услови не смеат да содржат одредби кои се сметаат за нефер трговски практики согласно одредбите од овој закон.

(3) Доколку договорот за снабдување предвидува редовна испорака на:

- лесно расипливи земјоделски и прехранбени производи, условите и роковите за плаќање на секоја испорака од став 1 точка 4 на овој член не можат да бидат подоцна од 30 дена по завршувањето на договорениот период на испорака или подоцна од 30 дена по датумот на кој е утврден износот што се плаќа во испратницата или фактурата за тој период на испорака, без разлика кој од овие два датуми е подоцна.

- други земјоделски и прехранбени производи кои не се сметаат за расипливи, условите и роковите за плаќање на секоја испорака од став 1 точка 4 на овој член, не можат да бидат подоцна од 60 дена по завршувањето на договорениот период на испорака или подоцна од 60 дена по датумот на кој е утврден износот што се плаќа во испратницата или фактурата за тој период на испорака, без разлика кој од овие два датуми е подоцна.

(4) За потребите на утврдување на роковите за плаќање од ставот (3) на овој член, договорениот рок на испорака, во ниту еден случај не смее да го надмине периодот од еден месец.

(5) Доколку договорот не предвидува редовна испорака, условите и роковите за плаќање на испорачаните расипливи земјоделски и прехранбени производи од став (1) точка 4) на овој член не можат да бидат подоцна од рокот превиден во алинеја 1) став (3) на овој член.

(6) Доколку договорот не предвидува редовна испорака, условите и роковите за плаќање на други земјоделски и прехранбени производи став (1) точка 4) на овој член,

кои не се сметаат за расипливи производи, не можат да бидат подоцна од рокот предвиден во алинеја 2) на став (3) на овој член.

(7) По исклучок на ставовите (3), (5) и (6) на овој член, кога купувачот го одредува износот што треба да се плати, роковите на плаќање почнуваат да течат од крајот на договорениот период за извршени испораки на редовна основа и роковите на плаќање почнуваат да течат од датумот на извршени испораки на нередовна основа.

(8) Одредбите од ставовите (3), (4), (5), (6) и (7) на овој член не се применуваат на плаќања:

- од купувачот кон добавувачот во рамки на училишната програма;
- од јавните органи кои вршат здравствена заштита кон добавувачите;
- помеѓу добавувачи на грозје или шира за производство на вино и нивните директни купувачи, под услов во договорите за снабдување да се наведени специфични услови за плаќање и се со повеќегодишен рок.

(9) За се што не е регулирано со овој закон, соодветно се применуваат одредбите од Законот за облигационите односи, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Забранети нефер трговски практики

Член 5

(1) Забранети нефер трговски практики во односот помеѓу купувачот и добавувачот се сметаат кога купувачот:

1. ги откажува нарачките на расипливи земјоделски и прехранбени производи во рок пократок од 30 дена, така што добавувачот неможе разумно да очекува да најде алтернативен начин да ги пласира или да ги искористи тие производи;
2. еднострано ги менува условите на договорот за снабдување на земјоделски и прехранбени производи, начинот, местото, времето или обемот на набавка или испорака на земјоделските и прехранбените производи, стандардите за квалитет, условите за плаќање или цените за давање услуги;
3. бара плаќања од добавувачот кои не се поврзани со продажбата на земјоделски и прехранбени производи на добавувачот;
4. бара плаќања од добавувачот за настаната штета или загуба, или за двете, на земјоделските и прехранбените производи кои се сместени во просториите на купувачот или откако сопственоста е пренесена на купувачот, а таквата штета или загуба не е предизвикана од небрежност или вина на добавувачот;
5. одбива писмено да ги потврди условите во договорот за снабдување за кој добавувачот побарал писмено да потврди; ова не се применува кога договорот за снабдување опфаќа производи кои ги доставува член на организација на производители и задруга, до организацијата на производители чиј член е добавувачот, доколку одредби во нивните статuti имаат слични ефекти на условите на договорот за снабдување;
6. незаконски ги стекнува, користи или открива деловните тајни на добавувачот;
7. се заканува на добавувачот дека ќе изврши дејствија на комерцијална одмазда доколку добавувачот ги искористи своите договорни и законски права, вклучително и поднесување барање до Комисијата за заштита на конкуренцијата за поведување постапка или претставка или ќе соработува со Комисијата за заштита на конкуренцијата за време на постапката;
8. бара компензација од добавувачот за трошоците за спроведени истраги по поднесени жалби на потрошувачи во врска со продажбата на производите на добавувачот и покрај тоа што добавувачот нема вина или грешка;
9. бара надомест од добавувачот за внесување нов земјоделски и прехранбен производ во продажната мрежа и за проширување на продажната мрежа на купувачот, уредување нови и преуредување на постоечките продажни места на купувачот, проширување на капацитетот за складирање кај купувачот и проширување на дистрибутивната мрежа на купувачот;

10. бара од добавувачот да се договорот за фиктивни услуги кои нема да се извршат и за кои нема противдејство односно причина освен одложување на рокот што веќе доспеал за плаќање;
11. бара надомест од добавувачот за склучување на договорот;
12. го условува добавувачот да склучат договори и деловни соработки за компензација на земјоделските и прехранбените производи и услуги;
13. бара од добавувачот да не продаваат земјоделски и прехранбени производи на други купувачи по пониски цени од оние кои се договорени да ги плати купувачот;
14. бара надомест од добавувачот за намален приход на купувачот заради намалена продажба или маржа на одреден земјоделски или прехранбен производ;
15. бара надомест од добавувачот за испорака на земјоделски и прехранбени производи до местото на испорака или надвор од договореното место на испорака;
16. бара надомест од добавувачот за истражување на пазарот;
17. еднострано ги брише производите од списокот на договорени производи кои добавувачот ги испорачува на купувачот или значително ги намалува нарачките на поединечни земјоделски и прехранбени производи без претходно писмено да го извести добавувачот во период кој не е пократок од 30 дена;
18. наплаќа трошоци од добавувачот за дополнителни анализи на квалитетот на земјоделски и прехранбени производи, освен ако со дополнителните анализи се утврди дека производот на добавувачот не го исполнува договорениот квалитет, во кој случај трошоците за дополнителните анализи несмеат да бидат повисоки од трошоците кои купувачот ги имал;
19. бара надомест од добавувачот за услуги што не се дадени или се дадени но не се јасно договорени однапред помеѓу нив;
20. ги враќа на добавувачот непродадените земјоделски и прехранбени производи кои се испорачани без да ги плати или без да плати за отстранување на тие производи;;
21. бара надомест од добавувачот за складирање, прикажување или ставање на земјоделски и прехранбени производи на полица на продажното место на купувачот;
22. бара од добавувачот во целост или делумно да ги сноси трошоците за попусти на земјоделски и прехранбени производи кои се продаваат како дел од промоција;
23. бара добавувачот да плати за рекламирањето на земјоделски и прехранбени производи кои тој ги рекламира;
24. бара добавувачот да плати за маркетинг на земјоделски и прехранбени производи кои тој ги спроведува;
25. бара надоместок од добавувачот за персоналот за опремување на простории во кои ќе се врши продажба на земјоделски и прехранбени производи на добавувачот;
26. други надоместоци и трошоци (неспоменати).

(3) Исклучок од забраната наведена во точката 22 од став (1) на овој член се предвидува во случај, кога купувачот пред промоцијата ќе го наведе периодот на промоција и количината на земјоделски и прехранбени производи што ќе се нарачаат од добавувачот, по намалена цена.

(4) Во случајот од ставот (3) од овој член, купувачот има дополнителна обврска да му достави на добавувачот податоци за продадените количини по промотивна (намалена) цена, по истекот на промотивниот период.

(5) Доколку добавувачот има доставено на купувачот, количина поголема од количината која е продадена на потрошувачите за време на промотивниот период, купувачот мора да му ја плати на добавувачот разликата од испорачаната и продадената количина по редовна цена.

(6) Доколку купувачот и покрај забраните наведени во точките 21, 23, 24 и 25 од став (1) на овој член, бара да му наплати на добавувачот, во тој случај мора да склучи писмен договор во кој јасно и недвосмислено ќе се прикаже писмената проценка за

трошоците и плаќањето по единица, или вкупно плаќање, која се заснова на објективна и разумна проценка.

(7) За забранети нефер трговски практики во односот помеѓу купувачот и добавувачот, не се сметаат попустите и рабатите кои што добавувачот ќе му ги одобри на купувачот и тие не смеат да бидат повисоки од 10%.

ГЛАВА III

НАДЛЕЖЕН ОРГАН

Член 6

- 1) Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон врши Комисијата за заштита на конкуренцијата.
- 2) Комисијата за заштита на конкуренцијата ја контролира примената на одредбите од овој Закон.
- 3) За прекршоците определени со овој закон, надлежен прекршочен орган е Комисијата за заштита на конкуренцијата.

ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА

Надлежност за прекршок

Член 7

За прекршоците определени во овој закон, прекршочна постапка пред Комисијата за заштита на конкуренцијата води и прекршочна санкција изрекува Комисијата за одлучување по прекршок.

Примена на законот

Член 8

За се што не е регулирано со овој закон соодветно се применуваат одредбите од Законот за заштита на конкуренцијата, Законот за општа управна постапка, освен ако со Законот за прекршоци и со овој закон поинаку не е определено.

Поведување прекршочна постапка

Член 9

- (1) Прекршочна постапка пред Комисијата за одлучување по прекршок се поведува по службена должност или по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење прекршок.
- (2) Комисијата за одлучување по прекршок ја поведува прекршочната постапка со заклучок, против кој не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување на управен спор.
- (3) Заклучокот за поведување постапка задолжително содржи:
 - 1) број на предметот на кој се однесува заклучокот;
 - 2) одредбите од законот врз основа на кои се поведува постапката;
 - 3) опис на фактите и околностите поради кои Комисијата за одлучување по прекршок поведува постапка;
 - 4) барање за доставување потребни податоци, согласно членот 15 од овој закон.

(4) Заклучокот за поведување постапка се доставува до лицето против кое е поведена постапката и до подносителот на барањето, доколку постапка е поведена по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење на прекршокот.

(5) Лицето против кое е поведена постапка има право да даде одговор во рок од осум дена од денот на приемот на заклучокот за поведување на постапка. По исклучок, по барање на лицето против кое е поведена постапката, рокот може да се продолжи уште најмногу за 15 дена, ако за тоа постојат оправдани причини.

(6) Прекршочната постапка поведена пред Комисијата за одлучување по прекршок ќе заврши во разумен рок.

Содржина на барањето за поведување прекршочна постапка по барање на физичко или правно лице

Член 10

(1) Барањето за поведување прекршочна постапка по барање на физичко или правно лице кое има легитимен интерес за утврдување на постоење прекршок задолжително содржи:

1) фирма и седиште на правното лице, односно име, презиме и адреса на физичкото лице-подносител на барањето и опис на околностите од кои произлегува легитимниот интерес за поднесување на барањето;

2) податоци за лицето против кое се поднесува барањето;

3) фактички опис на прекршокот од кој произлегуваат правните обележја на прекршокот, времето, местото и начинот на извршувањето и други околности потребни што поблиску да се определи прекршокот;

4) доказите што треба да се изведат;

5) потпис на подносителот на барањето.

(2) Кон барањето се приложуваат докази.

(3) Доколку барањето од став (1) од овој член содржи податоци кои според подносителот претставуваат деловна тајна, истиот е должен таквите податоци јасно да ги означи и да го назначи правниот основ за нивното означување како деловна тајна.

(4) При поднесување барање за поведување прекршочна постапка кое содржи податоци кои претставуваат деловна тајна, соодветно се применуваат одредбите од член 15 став (4), (5) и (6) од овој закон.

(5) Доколку подносителот на барањето од ставот (1) од овој член сака да остане анонимен или е поднесено барање кое не содржи податоци за подносителот, Комисијата за одлучување по прекршок води постапка по службена должност, доколку утврди дека постојат евентуални нефер трговски практики во синџирот на снабдување на земјоделски и прехранбени производи.

Дополнување на барањето за поведување прекршочна постапка поднесено од физичко или правно лице

Член 11

(1) Ако барањето за поведување прекршочна постапка не ги содржи податоците од членот 10 од овој закон, Комисијата за одлучување по прекршок од подносителот ќе побара дополнување на барањето.

(2) Ако подносителот на барањето не постапи во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето за дополнување, се смета дека се откажал од барањето.

Откажувањето од барањето за поведување прекршочна постапка поднесено од физичко или правно лице

Член 12

- (1) Ако постапката е поведена по барање на физичко или правно лице, истото може да се откаже од барањето во текот на целата постапка.
- (2) Кога постапката е поведена по барање на физичко или правно лице и истото се откаже од барањето, Комисијата за одлучување по прекршок донесува заклучок со кој се запира постапката.
- (3) Комисијата за одлучување по прекршок го продолжува водењето на постапката од ставот (1) на овој член по службена должност, доколку утврди дека постојат евентуални значителни нефер трговски практики во синџирот на снабдување на земјоделски и прехранбени производи.
- (4) Кога постапката е поведена по службена должност, Комисијата за одлучување по прекршок со заклучок може да ја запре постапката.
- (5) Против заклучокот за запирање на постапката од став (2) и став (4) од овој член, може да се поднесе тужба за поведување управен спор пред судот надлежен за одлучување по управен спор во рок од 30 дена од денот на приемот на заклучокот.

Отфрлање на барање за поведување прекршочна постапка поднесено од физичко или правно лице

Член 13

- (1) Ако Комисијата за одлучување по прекршок утврди дека не постојат законски услови за поведување постапка, барањето од член 10 од овој закон ќе го отфрли со заклучок.
- (2) Не постојат законски услови за поведување постапка доколку:
 - 1) дејствието опишано во барањето не е прекршок;
 - 2) барањето го поднело лице кое нема легитимен интерес за утврдување на прекршок;
 - 3) барањето не е поткрепено со докази;
 - 4) настапила застареност за поведување прекршочна постапка согласно членот 26 од овој закон.
- (3) Против заклучокот за отфрлање на барањето од став (1) од овој член може да се поднесе тужба за поведување управен спор пред судот надлежен за одлучување по управен спор во рок од 30 дена од денот на приемот на заклучокот.
- (4) Заклучокот од став (1) од овој член не мора да содржи оценка на секој навод содржан во барањето за поведување постапка, но мора да содржи јасно наведени причини за отфрлање на барањето.

Учесници во прекршочна постапка

Член 14

Учесници во прекршочна постапка се:

- лицето против кого е поведена прекршочна постапка и
- подносителот на барањето за поведување на прекршочна постапка од член 10 од овој закон.

ДОКАЗНА ПОСТАПКА

Барање податоци

Член 15

- (1) Заради вршење на овластувањата утврдени со овој закон, Комисијата за одлучување по прекршок може со заклучок да бара од претпријатијата да достават податоци во врска со нивната економско финансиска состојба, нивните деловни односи и врски,

податоци за нивните статuti и одлуки, за бројот и идентитетот на лицата засегнати со таквите одлуки, како и други податоци потребни за водење на постапката.

(2) Заклучокот за барање податоци содржи правен основ, цел на барањето, точно наведување на податоците кои се бараат, рок за доставување на бараните податоци, како и тоа дека недоставувањето податоци во бараниот рок, доставувањето неточни, нецелосни или податоци кои можат Комисијата за одлучување по прекршок да ја доведат во заблуда, претставува прекршок, согласно членот 24 од овој закон.

(3) Против заклучокот од став (1) од овој член не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување управен спор.

(4) Доколку некои од податоците од ставот (1) од овој член претставуваат деловна тајна, претпријатијата се должни истите јасно да ги означат и да го назначат правниот основ за нивното означување како деловна тајна.

(5) При доставувањето податоци кои претставуваат деловна тајна, претпријатијата од став (1) од овој член се должни до Комисијата за одлучување по прекршок да достават еден примерок со вклучени податоци кои претставуваат деловна тајна (доверлива верзија) и еден примерок во кој ќе бидат избришани податоците кои претставуваат деловна тајна (недоверлива верзија).

(6) Доколку претпријатијата од ставот (1) од овој член не постапат во согласност со ставот (5) од овој член и достават само доверлива верзија на бараните податоци, со означување на податоците кои претставуваат деловна тајна, Комисијата за одлучување по прекршок ќе побара доставување и на недоверливата верзија на бараните податоци, во рок од 3 дена од денот на приемот на барањето. Доколку претпријатијата и во тој рок не достават недоверлива верзија на бараните податоци, Комисијата за одлучување по прекршок ќе смета дека доставените податоци не содржат податоци кои претставуваат деловна тајна.

Прибавување докази на лице место

Член 16

(1) Доколку постои оправдано сомнение дека определено претпријатие поседува исправи или други предмети или има сознанија кои можат да бидат од значење за да се докаже постоење на прекршок, Комисијата за одлучување по прекршок може со заклучок да му наложи на тоа претпријатие, на овластени лица од Комисијата за заштита на конкуренцијата и на лицата кои по потреба ги придружуваат:

1) да им овозможи непречено да влезат во кои било деловни простории, земјиште или превозни средства на претпријатието од став (1) од овој член, кои се од значење за утврдување на постоење прекршок;

2) да им овозможи непречено да ги испитуваат книгите или другата документација кои се од значење за утврдување на постоење прекршок, без оглед на медиумот на кој истата се чува;

3) да им овозможи непречено да земат или задржат во која било форма копии или извадоци од тие книги или документација;

4) да им овозможи непречено, привремено, да ги земат и задржат книгите или другата документација кои се од значење за утврдување на постоење прекршок, за период потребен за копирање на истите, доколку нивното копирање не може да се изврши на лице место. За ваквото одземање и задржување, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата издаваат писмена потврда во која се опишуваат одземените книги и друга документација и се назначува каде се пронајдени;

5) да им овозможи привремено да земат и задржат предмети, книги или друга документација кои се од значење за утврдување на постоење прекршок за период потребен за утврдување релевантните факти и докази кои произлегуваат од тие предмети, книги и документација, но не подолго од правосилното завршување на предметната постапка. За ваквото одземање и задржување, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата издаваат писмена потврда во која се

опишуваат одземените предмети, книги и друга документација и се назначува каде се пронајдени;

6) да им овозможи непречено да ги запечатат деловните простории и книгите или другата документација за период и во обем потребен за испитувањето, но не подолго од седум дена;

7) овластено лице или друг вработен во претпријатието да даде на записник објаснување за фактите или документите кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок;

8) овластено лице или друг вработен во правното и физичкото лице да достави писмено објаснување за фактите или документите кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок во определен рок;

9) да им овозможи непречено вршење други дејствија кои се од значење за утврдување на постоење на прекршок.

(2) Заклучокот од став (1) од овој член содржи правен основ, предмет и цел на постапувањето, име и презиме на овластените лица од Комисијата за заштита на конкуренцијата кои ќе ги вршат дејствијата од став (1) од овој член, време и место на вршење на дејствијата од став (1) од овој член, како и тоа дека неовозможувањето на овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата да ги извршат дејствијата од став (1) од овој член претставува прекршок, согласно членот 24 од овој закон.

(3) Против заклучокот од став (1) од овој член не е дозволена жалба, ниту тужба за поведување управен спор.

(4) Доколку некои од податоците и документацијата од став (1) на овој член, земени или задржани од овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата претставуваат деловна или службена тајна, правните и физичките лица од ставот (1) од овој член, можат во рок од 8 дена од денот на извршувањето на дејствијата од ставот (1) од овој член, да изврши увид во земените или задржаните податоци и документација, јасно да ги означат податоците и документацијата кои претставуваат деловна тајна и да го назначат правниот основ за нивното означување како такви.

(5) Доколку правното и физичкото лице од став (1) од овој член, не постапи во согласност со ставот (4) од овој член, се смета дека прибавените податоци и документација не содржат податоци кои претставуваат деловна тајна.

(6) При вршењето на дејствијата од ставот (1) од овој член, овластените лица на Комисијата водат записник за преземените дејствија.

(7) Доколку при вршењето на дејствијата од став (1) на овој член, постои опасност од сокривање, изменување или уништување на исправи или предмети кои можат да бидат од значење за утврдување на постоење прекршок, при вршењето на дејствијата од ставот (1) од овој член, Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе побара асистенција од органот на државната управа надлежен за вршење на работите на јавниот ред и мир.

(8) Доколку правното и физичкото лице од ставот (1) од овој член, не им дозволува на овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата да ги вршат дејствијата од ставот (1) од овој член, овластените лица на Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе ги извршат потребните дејствија и против волјата на правното и физичкото лице од ставот (1) од овој член, а со помош на претставниците на органот на државната управа надлежен за вршење на работите на јавниот ред и мир.

Привремени мерки

Член 17

(1) Во итни случаи, кога постои ризик да бидат нанесени сериозни и непоправливи штети на добавувачот, Комисијата за одлучување по прекршок може по службена должност, со решение, а врз основа на своите првични сознанија за постоење прекршок, да му изрече привремена мерка на купувачот кој со своето однесување може да предизвика сериозни и непоправливи штети за добавувачот.

(2) Во решението од ставот (1) од овој член, Комисијата за одлучување по прекршок ќе наложи запирање на определни дејствија, исполнување одредени услови, или други мерки, потребни за спречување нефер трговски практики и ќе го определи времетраењето на мерките, кое треба да биде пропорционално и соодветно на целта која треба да се постигне со изречените привремени мерки.

(3) Доколку е потребно и соодветно за спречување нефер трговски практики, Комисијата за одлучување по прекршок може со решение да ги промени веќе изречените мерки од ставот (2) од овој член и/или да го измени нивното времетраење.

Известувања за утврдена фактичка состојба

Член 18

(1) Со цел на учесниците во постапката да им се даде можност да се изјаснат за фактите и околностите од значење за утврдување на фактичката состојба, Комисијата за одлучување по прекршок, пред закажување на усната расправа, на учесниците им доставува известување за дотогаш утврдената фактичка состојба.

(2) Учесниците во постапката имаат право писмено да се изјаснат по наводите содржани во известувањето од ставот (1) на овој член, да дадат забелешки и да предложат изведување на доказите со кои располагаат, а кои според нив се од значење за правилно утврдување на фактичката состојба, во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето.

Преземање на обврски

Член 19

(1) По поведувањето на постапката од членот 9 од овој закон, лицето против кое е поведена постапка може на Комисијата за одлучување по прекршок, во рок од 60 дена од денот на приемот на заклучокот за поведување на прекршочната постапка, да и понуди на Комисијата предлог за преземање на обврските во облик извршување на одредени мерки и услови како и рокови во кои истите ќе ги исполни, со цел да се отстранат индициите кои упатуваат на нефер трговски практики и кои биле причина за поведување на прекршочната постапка.

(2) Комисијата за одлучување по прекршок, во зависност од тежината на повредата, опсегот на повредата и времетраењето на повредата, што се утврдуваат во прекршочната постапка, ќе оцени дали предложените мерки, услови и рокови од ставот (1) од овој член, се доволни за отстранување на индициите кои упатуваат на нефер трговски практики и кои биле причина за поведување на прекршочната постапка. Доколку Комисијата за одлучување по прекршок оцени дека истите се доволни, со заклучок ги прифаќа понудените обврски од став (1) од овој член. Заклучокот со кој се прифаќаат понудените обврски содржи опис на обврските, условите и роковите во кои истите треба да бидат исполнети и обврска на лицето против кое е поведена постапка да приложи докази дека обврските се исполнети. Против овој заклучок не е дозволена жалба ниту тужба за поведување управен спор.

(3) Постапката пред Комисијата за одлучување по прекршок мирува до истекот на рокот определен во заклучокот од ставот (2) од овој член. Доколку по истекот на тој рок не бидат доставени докази дека обврските се исполнети, постапката пред Комисијата за одлучување по прекршок продолжува.

(4) Доколку Комисијата за одлучување по прекршок утврди дека не постојат законски услови за водење постапка поради исполнување на преземените обврски од ставот (1) од овој член, ја запира постапката со заклучок против кој може да се поднесе тужба за поведување управен спор пред надлежен суд во рок од 30 дена од денот на приемот на заклучокот.

(5) Комисијата за одлучување по прекршок со заклучок нема да ги прифати понудените обврски, мерки, услови и рокови од став (1) на овој член, доколку утврди дека истите не се доволни за отстранување на индициите кои упатуваат на нефер трговски практики и

кои биле причина за поведување на прекршочната постапка. Против овој заклучок не е дозволена жалба ниту тужба за поведување на управен спор.

Усна расправа

Член 20

- (1) Комисијата за одлучување по прекршок ќе определи одржување усна расправа ако тоа е потребно за утврдување на фактичката состојба.
- (2) На усната расправа се повикуваат лицето против кое е поведена постапката и подносителот на барањето за поведување постапка, ако постапката е поведена по барање на правно или физичко лице.
- (3) Покрај лицата од став (2) од овој член, на усната расправа може да се повикаат и други лица.

Решенија на Комисијата за одлучување по прекршок

Член 21

- (1) Откако Комисијата за одлучување по прекршок во целост ќе ја утврди фактичката состојба од значење за правилно одлучување, донесува:
 - (1) решение со кое утврдува дека лицето против кое е поведена постапката сторило прекршок предвиден со одредбите од овој закон и изрекува соодветна прекршочна санкција или
 - (2) решение со кое утврдува дека лицето против кое е поведена постапката не сторило прекршок предвиден со одредбите од овој закон.
- (2) Решенијата од став (1) од овој член Комисијата за одлучување по прекршок ги донесува во рок од 60 дена, од денот на донесувањето на известувањето за утврдената фактичка состојба.

Судска заштита во прекршочна постапка

Член 22

- (1) Решенијата на Комисијата за одлучување по прекршок се конечни. Против таквите решенија може да се поднесе тужба за поведување на управен спор пред надлежен суд.
- (2) Тужбата за поведување на управен спор од ставот (1) од овој член се поднесува во рок од 30 дена од денот на приемот на решението и истата го одлага извршувањето на решението.

ГЛАВА IV

ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Потешки прекршоци

Член 23

Глоба во износ од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност за микро трговец, глоба во износ од 2.000 до 4.000 евра во денарска противвредност за мал трговец, глоба во износ од 6.000 до 12.000 евра во денарска противвредност за среден трговец и глоба во износ од 10.000 до 20.000 евра во денарска противвредност за голем трговец, ќе му биде изречена за прекршок на правното лице кое во својство купувач спрема неговите добавувачи употребува значителна преговарачка моќ со наметнување нефер трговски практики, ако :

- (1) во договорот за набавка на јасен и разбирлив начин не се утврдени општите деловни услови помеѓу договорните страни во согласност со членот 4 став (2) од овој закон
- (2) не ги почитуваат условите и роковите на плаќање согласно членот 4 ставови (3), (4), (5), (6), (7) и (8) од овој закон

- (3) постапува спротивно на забраната за нефер трговски практики наведени од точката 1) до точката 26) од ставот (1) на член 5 од овој закон
 - (4) не ја почитува обврската наведена во член 5 став (3), (4) и (5) од овој закон
 - (5) не склучи договор во кој ќе се приложи јасна и недвосмислена писмена проценка за трошоците или плаќање наведено во член 5 став (6) од овој закон.
 - (6) пресметува попусти и рабати од добавувачот во износ повисок од 10% спротивно на членот 5 став (7) од овој закон.
- (2) Глоба во износ од 50 до 100 евра во денарска противвредност за микро трговец, глоба во износ од 100 до 200 евра во денарска противвредност за мал трговец, глоба во износ од 200 до 350 евра во денарска противвредност за среден трговец и глоба во износ од 350 до 500 евра во денарска противвредност за голем трговец, ќе му биде изречена на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.
- (3) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговецот поединец за дејствијата од ставот (1) на овој член.
- (4) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичкото лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Полесни прекршоци

Член 24

- (1) Глоба во износ од 500 до 750 евра во денарска противвредност за микро трговец, глоба во износ од 1.000 до 1.500 евра во денарска противвредност за мал трговец, глоба во износ од 3.000 до 4.000 евра во денарска противвредност за среден трговец и глоба во износ од 5.000 до 6.000 евра во денарска противвредност за голем трговец, ќе му биде изречена за за прекршок на правното лице, ако:
- 1) не постапи по заклучокот на Комисијата за одлучување по прекршок за доставување податоци во определен рок во согласност со членот 15 став (2) од овој закон;
 - 2) достави неточни, нецелосни или податоци кои можат да ја доведат во заблуда Комисијата за одлучување по прекршок во согласност со членот 15 од овој закон;
 - 3) не постапи по заклучокот од членот 16 од овој закон;
 - 4) не овозможи непречен влез во кои било деловни простории, земјиште или превозни средства на определено претпријатие во согласност со членот 16 став (1) точка 1) од овој закон;
 - 5) не овозможи непречено испитување на книги или друга документација во согласност со членот 16 став (1) точка 2) од овој закон;
 - 6) не овозможи непречено земање или задржување предмети, книги, друга документација, во која било форма копии или извадоци од книги или друга документација, во согласност со членот 16 став (1) точка 3), 4) и 5) од овој закон;
 - 7) не овозможи непречено запечатување, во согласност со членот 16 став (1) точка 6) од овој закон;
 - 8) ги отпечати запечатувањата извршени согласно член 16 став (1) точка 6) од овој закон;
 - 9) овластено лице или друг вработен одбие да даде објаснувања за определени факти и околности, во согласност со членот 16 став (1) точка 7) и 8) од овој закон;
 - 10) овластено лице или друг вработен даде неточни, нецелосни или податоци кои можат да ја доведат во заблуда Комисијата за одлучување по прекршок, во согласност со членот 16 став (1) точка 7) и 8) од овој закон и
 - 11) не овозможи непречено вршење на други дејствија во согласност со членот 16 став (1) точка 9) од овој закон.
- (2) Глоба во износ од 50 до 100 евра во денарска противвредност за микро трговец, глоба во износ од 100 до 200 евра во денарска противвредност за мал трговец, глоба

во износ од 200 до 350 евра во денарска противвредност за среден трговец и глоба во износ од 350 до 500 евра во денарска противвредност за голем трговец, ќе му биде изречена на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на трговецот поединец за дејствијата од ставот(1) на овој член.

(4) Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичкото лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Одмерување на глоба

Член 25

(1) При одмерување на глобата во предвид се земаат:

- 1) тежината на прекршокот;
- 2) времетраењето на прекршокот и
- 3) опсегот на повредата и последиците предизвикани со прекршокот

(2) Комисијата за одлучување по прекршок, при одмерување на глобата, најпрво определува основен износ на глобата, а потоа истиот го прилагодува, земајќи ги предвид олеснителните или отежнителните околности.

(3) Олеснителни околности кои се земаат во предвид при одмерувањето на глобата особено се:

- 1) ако сторителот на прекршокот доставил доказ дека ги прекинал дејствијата кои претставуваат прекршок во моментот кога Комисијата за одлучување по прекршок има поведено прекршочна постапка;
- 2) ако сторителот на прекршокот ефективно соработувал со Комисијата за одлучување по прекршок
- 3) ако утврдената забранета нефер трговска практика, која е иако договорена, сеуште не е спроведена во деловниот однос

(4) Отежнителни околности кои се земаат во предвид при одмерувањето на глобата особено се:

- 1) ако Комисијата за одлучување по прекршок утврдила дека е сторен прекршок предвиден со одредбите од овој закон, а сторителот на прекршокот продолжува да го врши прекршокот или повторува ист или сличен прекршок.
- 2) ако сторителот на прекршокот одбивал да соработува или ја попречувал Комисијата за одлучување по прекршок во спроведувањето на постапката;
- 3) ако сторителот на прекршокот преземал дејствија насочени кон поттикнување на други претпријатија да земат учество во прекршокот и/или преземал било какви мерки на одмазда против други правни и физички лица со цел да ги присили на преземање дејствија кои претставуваат прекршок.
- 4) Непостапување по заклучокот со кој Комисијата за одлучување по прекршок ги прифатила понудените обврски, согласно член 19 став (2) од овој закон.

Застареност

Член 26

(1) Прекршочна постапка не може да се поведе ниту да се води ако поминат:

- три години за прекршоци од членот 24 од овој закон и
- пет години за прекршоци од член 23 од овој закон.

(2) Роковите за застареност почнуваат да течат од денот на сторување на прекршокот. Ако се работи за продолжен или повторен прекршок, роковите за застареност почнуваат да течат од денот кога прекршокот престанал.

(3) Изречената прекршочна санкција не може да се изврши ако од денот на правосилноста на решението со кое се утврдува постоење на прекршок поминат две години.

(4) Застареност на поведување на прекршочната постапка и застареност на извршување на прекршочната санкција настанува во секој случај кога ќе измине двапати онолку време колку што според законот се бара за застареност на поведување на прекршочната постапка, односно за застареност на извршувањето на прекршочната санкција.

ГЛАВА V

ОБЈАВУВАЊА

Решенија и податоци што се објавуваат во "Службен весник на Република Северна Македонија" и на веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата

Член 27

(1) Решенијата на Комисијата за одлучување по прекршок се објавуваат во "Службен весник на Република Северна Македонија"

(2) Решенијата на Комисијата за одлучување по прекршок, како и пресудите, односно решенијата на судот и годишниот извештај на Комисијата за заштита на конкуренцијата, се објавуваат на веб страницата на Комисијата за заштита на конкуренцијата.

(3) Годишниот извештај на Комисијата за заштита на конкуренцијата содржи и податоци за бројот на пристигнати барања за поведување прекршочна постапка и претставки, како и број на поведени и завршени постапки во текот на претходната година, согласно овој закон. За секоја завршена постапка извештајот содржи краток опис на предметот и донесената одлука.

(4) Објавениот текст на решението мора да ги содржи имињата на учесниците во постапката и основната содржина на решението.

(5) Податоците кои се деловна или службена тајна не се објавуваат.

ГЛАВА VI

СОРАБОТКА НА КОМИСИЈАТА ЗА ЗАШТИТА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА СО ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА И ТЕЛАТА НА ЗЕМЈИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕУ И ИЗВЕСТУВАЊЕ

Соработка со Европската комисија и телата на земјите-членки на Европската унија

Член 28

Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе соработува наизменично со Европската комисија и телата на земји-членки на Европската унија во постапките за идентификување нефер трговски практики во синцирот на снабдување со земјоделски и прехранбени производи, а особено ќе разменува информации и искуства за најдобри практики, нови случаи и нови настанати нефер трговски практики, како и мерки за извршување кои се носат во постапка за утврдување на нефер трговски практики и давање помош во постапките за утврдување на нефер трговски практики кои имаат прекугранична димензија.

Известување до Европската комисија за работата на Комисијата за заштита на конкуренцијата

Член 29

(1) До 15 март секоја година, Комисијата за заштита на конкуренцијата до Европската комисија доставува извештај за нефер трговски практики во деловните односи на купувачите и добавувачите во синџирот на снабдување со земјоделски и прехранбени производи.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член се составува во согласност со актите за спроведување на Европската комисија.

ГЛАВА VII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 30

Преодна примена

(1) Статутот и другите општи акти на Комисијата за заштита на конкуренцијата ќе се усогласат со одредбите од овој закон во рок од 6 месеци од денот на влегување на сила на овој закон.

(2) Комисијата за заштита на конкуренцијата во рок од 6 месеци од денот на влегување во сила на овој закон ќе ги обезбеди потребните ресурси на технички, технолошки и квалификуван кадар за спроведување на овој закон.

(3) Договорите за снабдување на земјоделски и прехранбени производи кои се склучени пред примената на овој закон, треба да се усогласат со одредбите од овој закон, во рок од 6 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Одложена примена

Член 31

Одредбата од членот 1 став (2) од овој закон, која се однесува на примена на продажба на земјоделски и прехранбени производи каде што добавувачот и купувачот се основани во земјите членки на Европската унија, одредбите од членот 28 и одредбите од членот 29 од овој закон ќе започнат да се применуваат со денот на пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Влегување во сила

Член 32

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.